

NORGES HØYESTERETT

Den 31. mars 2011 avsa Høyesterett dom i

HR-2011-00670-A, (sak nr. 2011/158), straffesak, anke over dom,

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Stein Vale)

mot

A (advokat Gunnar K. Hagen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bårdsen**: Saken gjelder tolkningen av straffeloven § 219 om mishandling i nære relasjoner. Spørsmålet er om bestemmelsen rammer handlinger begått overfor en tidligere samboer etter at samboerforholdet er opphørt.
- (2) Oslo statsadvokatembeter satte 7. desember 2009 A under tiltale ved Asker og Bærum tingrett for overtredelse av straffeloven § 192 første ledd bokstav a og b og straffeloven § 219 første ledd. Ved beslutning 18. januar 2010 ble tiltalen utvidet til også å gjelde straffeloven § 132 a første ledd bokstav a og § 342 første ledd bokstav c.
- (3) Ved Asker og Bærum tingretts dom 5. februar 2010 ble A frifunnet for overtredelse av straffeloven § 192. Forholdet som etter tiltalen skulle henføres under straffeloven § 219 – drapstrusler overfor As tidligere samboer – ble omsubsumert til § 227. For de øvrige poster ble det fellelse etter tiltalen.
- (4) As anke til Borgarting lagmannsrett ble henvist til ankebehandling for så vidt gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for overtredelse av straffeloven § 132 a. Påtalemyndighetens anke over lovanvendelsen knyttet til straffeloven § 219 ble også fremmet.

- (5) Lagmannsretten avsa 10. januar 2011 dom med slik domsslutning:
- ”1. **A, født 25. september 1961, frifinnes for overtredelse av straffeloven § 132 a.**
  2. **Anken over lovanvendelsen vedrørende straffeloven § 219 forkastes.**
  3. **I tingrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 5 – fem – måneder. Straffeloven § 64 er gitt anvendelse. Straffen anses avsonet i varetekt.”**
- (6) Påtalemyndigheten har anket lagmannsrettens dom, slutningens punkt 2, til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet. Det er gjort gjeldende at straffeloven § 219 også omfatter tidligere samboere. Det var derfor ikke riktig å omsubsumere forholdet til straffeloven § 227. Samtykke til ankebehandling er gitt ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 22. februar 2011.
- (7) *Jeg er kommet til at anken ikke fører frem.*
- (8) Straffeloven § 219 første ledd rammer ulike former for grov eller gjentatt mishandling av blant andre ”tidligere eller nåværende ektefelle” eller noen i gjerningspersonens ”husstand”, jf. henholdsvis bokstavene a og d. Det er på det rene at en nåværende samboer omfattes av husstandsalternativet i bokstav d. Spørsmålet er om samboerskap må likestilles med ekteskap i bokstav a, i den forstand at også *tidligere* samboere er beskyttet av straffeloven § 219.
- (9) En slik utvidelse av straffansvaret, sammenlignet med det som følger av ordlyden i § 219, må ha hjemmel i lov. Jeg viser til Grunnloven § 96 og til EMK artikkel 7, jf. Rt. 2009 side 780 avsnitt 21. Straffverdighet, eller andre reelle grunner som kan tale for å sidestille tidligere samboere med tidligere ektefeller, er ikke tilstrekkelig.
- (10) Påtalemyndigheten har vist til straffeloven § 5 tredje ledd. Denne sier at når to personer ”bor fast sammen under ekteskapsliknende forhold, likestilles det med ekteskap”. Det er videre vist til Ot.prp. nr. 113 (2004–2005) side 46, hvor det – i tilknytning til at straffeloven § 219 første ledd fikk dagens utforming – ble gitt uttrykk for følgende:
- ”Etter bokstav a rammes krenkelser av tidligere eller nåværende ektefelle eller samboer, likevel slik at lovteksten bare nevner ektefelle. Det følger av § 5 tredje ledd at to personer som bor fast sammen under ekteskapsliknende forhold, likestilles med ektefeller. Samboere omfatter både heterofilt og homofilt/lesbisk samliv. Partnerskap registrert etter lov 30. april 1993 nr. 40 likestilles med ekteskap, jf. partnerskapsloven § 3 annet ledd. Bestemmelsens virkefelt utvides med dette i forhold til gjeldende rett ved at også tidligere ektefelle mv. omfattes.”**
- (11) Synspunktet er – i form av en ren henvisning – videreført i Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 198 og side 434, i relasjon til straffeloven 2005 § 282.
- (12) Av det som her er sagt, trekker jeg for min del to slutninger: Lovgiver har ønsket at § 219 skal gjelde også for mishandling av en tidligere samboer. Og man har ment at dette følger av straffeloven § 5 tredje ledd.
- (13) Jeg er ikke enig i denne tolkningen av § 5 tredje ledd.

- (14) Ordlyden i § 5 tredje ledd er i og for seg generell, og den kan – isolert sett – oppfattes som uttrykk for en alminnelig strafferettslig sidestilling av samboerskap og ekteskap. Jeg viser i så måte også til Rt. 2005 side 929 avsnitt 14, som gjaldt et noe beslektet spørsmål før endringen av § 219 ved lov 21. desember 2005 nr. 131. Tredje ledd må imidlertid leses i sammenheng med § 5 for øvrig: Paragrafen definerer uttrykket ”nogens nærmeste” der dette brukes i straffeloven selv, jf. oversikten i Ot.prp. nr. 8 (1998–1999) side 43. Som eksempler nevner jeg § 37 a andre ledd om inndragning av vinning, § 82 andre ledd om tilbakekall av påtalebegjæring, § 132 a om straff for motarbeiding av rettsvesenet og § 167 andre ledd om falsk forklaring. Straffeloven § 219 bruker ikke uttrykket ”nogens nærmeste”.
- (15) Paragraf 5 tredje ledd kom inn i loven ved endring 11. juni 1999 nr. 39, sammen med blant annet nye regler om utvidet inndragning, jf. straffeloven § 34 a. I § 34 a tredje ledd første setning ble bestemt at det på nærmere vilkår kan foretas inndragning av verdien av formuesgoder ”som tilhører lovovertrederens nåværende eller tidligere ektefelle”. I tredje ledd er samboerskap likestilt med ekteskap. En slik særskilt regel i den nye § 34 a ville være overflødig dersom man mente at § 5 tredje ledd – som ble vedtatt samtidig – inneholdt en alminnelig bestemmelse om sidestilling.
- (16) Forarbeidene til lovendringen i 1999 bekrefter at også tredje ledd i § 5 refererer seg til legaldefinisjonen av uttrykket ”nogens nærmeste”. Jeg viser til Ot.prp. nr. 8 (1998–1999) side 64:
- ”Den foreslåtte endringen vil innebære full likestilling mellom fast samboerskap under ekteskapslignende forhold og ekteskap i forhold til bestemmelser i straffeloven som retter seg mot noens nærmeste. Ved at de aktuelle samboere likestilles med ektefeller vil også samboerens slektninger regnes til de nærmeste, jf annet ledd. Også tidligere samboere vil regnes som nærmeste selv om de er flyttet fra hverandre, for så vidt angår begivenheter før forholdets oppløsning, jf første ledd annet punktum.”**
- (17) Jeg nevner at straffeloven 2005 viderefører § 5 i ny § 9, med samme formål og ramme; å definere uttrykket ”de nærmeste”, jf. Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) side 161–163.
- (18) I motsetning til hva lovgiver la til grunn ved endringen av straffeloven § 219 i 2005, mener jeg på denne bakgrunn at § 5 tredje ledd ikke gir lovhjemmel for å straffe mishandling av tidligere samboer etter § 219. Jeg tilføyer at dette er i tråd med det syn som er gjort gjeldende av Matningsdal, Norsk Lovkommentar – Straffeloven, note 1743 (revidert mars 2011).
- (19) De tidligere retter har etter mitt syn tolket loven riktig. Anken må da forkastes.
- (20) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (21) Dommer **Stabel:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (22) Dommer **Øie:** Likeså.
- (23) Dommer **Falkanger:** Likeså.
- (24) Dommer **Tjomsland:** Likeså.
- (25) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: